

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Integrering av EU:s energiöar: tillväxt, konkurrenskraft, solidaritet och hållbarhet inom EU:s inre energimarknad" (förberedande yttrande på begäran av Cyperns rådsordförandeskap)

(2013/C 44/02)

Föredragande: **Pierre-Jean COULON**

Den 18 juli 2012 beslutade Cyperns rådsordförandeskap att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Integrering av EU:s energiöar: tillväxt, konkurrenskraft, solidaritet och hållbarhet inom EU:s inre energimarknad" (förberedande yttrande på begäran av Cyperns rådsordförandeskap).

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationsområdet, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 26 november 2012.

Vid sin 485:e plenarsession den 12–13 december 2012 (sammanträdet den 13 december) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 159 röster för, 5 röster emot och 13 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 "Ökaraktär i energihänseende" i vid bemärkelse inverkar negativt på de länder och regioner som berörs i Europa såväl ekonomiskt och socialt som i miljöhänseende, eftersom de ofta är starkt beroende av importerade fossila bränslen. Energiberoendet bidrar till stora prisskillnader som äventyrar solidariteten och den homogena utvecklingen i EU:s regioner.

1.2 EESK ställer sig bakom det mål som Europeiska rådet fastställde i februari 2011 om att komma till rätta med problemet med energiöar. EESK stöder mot den bakgrunden initiativ som syftar till att stärka prioriterade sammankopplingar av energinät mellan unionens länder. Sammankoppling mellan energiöar och nät i tredje land kan behöva prioriteras när detta alternativ är mer relevant för att trygga och diversifiera energiöarnas energiförsörjning.

1.3 Läget för de medlemsstater som berörs av fenomenet med energiöar skiljer sig åt när det gäller energiproduktion eller möjligheter till energiimport. Utöver ökad sammanlänkning, som är en nödvändighet både för alla energiöar och för EU:s övriga medlemsstater, bör lösningar som bygger på lokal energitas fram från fall till fall.

1.4 Särskilt i fråga om de baltiska länderna och länderna i Central- och Östeuropa anser EESK att man bör undanröja skillnaderna när det gäller att tolka principerna för energimarknaderna och energiförsörjningen mellan Ryssland och EU och fastställa dessa tolkningar i de internationella avtalen, varav ett kan vara ett nytt partnerskaps- och samarbetsavtal med särskild tonvikt på energifrågorna. (Se Europaparlamentets resolution av den 12 september 2012 om årsrapporten från rådet till Europaparlamentet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, 12562/2011 – 2012/2050(INI)).

1.5 Vad gäller energigemenskapen i sydöstra Europa önskar kommittén samråd och integration med omvärlden samt en ny dimension: det civila samhällets verksamhet.

1.6 Vissa europeiska stater eller regioner som är energiöar befinner sig i en särskild situation. Genom sitt geostrategiska läge skulle Cypern kunna bli ett verkligt energinav för både förnybar energi och gasflöden. Allmänt sett borde den inhemska energiproduktionen utvecklas på öarna. Mot den bakgrunden skulle de kunna utgöra prioriterade laboratorier för att ta fram och pröva ny energiteknik. Utvärderingskriterier som beaktar deras särart och behov skulle kunna tillämpas när gemenskapsfinansiering beviljas för utveckling och demonstration. Denna gemensamma satsning skulle kunna bidra till att man kommer till rätta med deras energihandikapp som beror på att de inte är tillräckligt sammankopplade med resten av Europa.

1.7 EESK rekommenderar att man samtidigt uppmuntrar bättre sammankoppling, utveckling av inhemska förnybara energi och åtgärder för energieffektivitet och optimering av efterfrågan på energi. De utvärderingskriterier som tillämpas på EU-programmen på området bör ta hänsyn till målet om att komma till rätta med energiöarna, inte minst i urvalet av infrastrukturprojekt av allmänintresse på energiområdet.

1.8 Om inte EU – i samråd med medlemsstaterna, näringslivet och det civila samhället i de berörda regionerna – snabbt vidtar åtgärder som syftar till att successivt komma till rätta med energiöarna kommer det att bli mycket svårare att uppnå målen i Europa 2020-strategin och dra full nytta av de gemensamma insatser som redan gjorts för att öka tillväxten och konkurrenskraften i EU.

1.9 EESK anser mot den bakgrunden att energifattigdom inte längre kan betraktas som ett rent nationellt – eller lokalt – problem som enbart hanteras via socialpolitiken. Eftersom en del av de viktigaste orsakerna till energifattigdomen går utanför den nationella ramen önskar kommittén att EU:s energipolitik ska fokusera på de stora obalanser som bidrar till detta fenomen. De konkreta politiska åtgärderna bör alltså framöver utvärderas efter de konsekvenser de förväntas få för faktorer som kan förvärra eller minska energifattigdomen.

1.10 EESK anser att energiöarna innebär en samhällskostnad. Denna kostnad bör utvärderas, och lösningarna för att minska kostnaden bör ingå i en övergripande helhet: EU:s energipolitik bör fullföljas och tilldelas tillräckliga medel för åtgärder som är anpassade till både medlemsstaternas ömsesidiga beroende och de svårigheter de möter. För att till fullo kunna bedöma följderna av det nuvarande läget skulle EESK gärna se att kommissionen genomför en uttömmande studie om "kostnaderna för uteblivna åtgärder på EU-nivå i fråga om energi" orsakade av dessa "energiöar".

1.11 EESK förespråkar en öppen, övergripande och detaljerad utvärdering av kostnaderna – inbegripet externa kostnader – för den fossila energin samt för den förnybara energin, inklusive indirekta kostnader kopplade till en förbättring av nätet, upprätthållande av reservkapacitet och erforderligt stöd till grön teknik. Denna utvärdering är nödvändig för att man ska kunna finna de bästa alternativen för investeringar och politiska åtgärder, särskilt om man vill ha en stark utveckling av produktionen av förnybar energi i vissa energiöar, som kan exporteras till EU-medlemsstater eller tredje land.

2. Inledning: Geografiskt och politiskt varierande energiöar

2.1 Den begäran om yttrande som Cyperns rådsordförandeskap har lagt fram är ännu ett exempel på behovet av att europeisera energipolitiken och skapa en europeisk energigemenskap i enlighet med EESK:s rekommendationer ⁽¹⁾. Detta förutsätter i praktiken en förstärkt regional sammanhållning och en gemensam vision för utvecklingen av EU:s regioner. Målet om en bättre integrering av EU:s energiöar ingår också i de konkreta riktlinjer för förbättrat samarbete på energiområdet som kommittén efterlyste i sitt yttrande om "Det civila samhällets deltagande i genomförandet av en framtida europeisk energigemenskap" ⁽²⁾ från januari 2012.

⁽¹⁾ EUT C 68, 6.3.2012, s. 15–20.

⁽²⁾ Se föregående fotnot.

2.2 Mot bakgrund av den begäran som Cyperns rådsordförandeskap har lagt fram och med tanke på diskussionerna på EU-nivå (se t.ex. punkt 5 i Europeiska rådets slutsatser av den 4 februari 2011, EUCO 2/1/11 REV 1), definieras begreppet "energiö" i det här yttrandet som ett territorium (ö eller fastlandsområde) som har få eller inga egna energikällor, som är otillräckligt sammankopplat med energioverföringsnäten och som därför ofta är beroende av en extern energikälla eller energileverantör. När det gäller diversifieringen i energimixen finns det fortfarande stora skillnader mellan medlemsstaterna. Begreppet "energiö" har således både en teknisk och en (geo)politisk dimension (beroendet av en enda leverantör).

2.3 Bland de faktorer som bör beaktas finns bl.a. den bristande sammanlänkningen, beroendet av en enda energikälla eller energileverantör, avståndet till platsen för energiproduktion eller till energioverföringsnäten, investeringskostnaderna i förhållande till storleken på marknaden, svårigheten att ändra den nationella energipolitikens huvudinriktning samt den geografiska/klimatrelaterade särarten.

2.4 Om man använder Eurostats definition finns det flera hundra öar av olika storlek i EU, med olika rättslig status. Utöver de fyra östaterna Cypern, Irland, Malta och Storbritannien finns det mer än 286 bebodda öar i Europa med en befolkning på mer än 10 miljoner invånare: öar i Nordsjön och Östersjön, och i yttre randområden tillhörande tre medlemsstater – Kanarieöarna (Spanien), Madeira och Azorena (Portugal) samt Réunion, Mayotte, Guyana, Martinique, Guadeloupe och Saint-Martin (Frankrike). Öar som tillhör medlemsstater, inbegripet regioner i yttre randområden, behandlas inte individuellt i detta yttrande.

2.5 Det finns en annan typ av "energiöar" vars ökaraktär i huvudsak har sitt ursprung i 1900-talets historia. Den iberiska halvön är fortfarande i princip en energiö eftersom Franco respektive Salazar prioriterade självständighet i fråga om nätverkspolitiken, t.ex. vad gäller transportnäten, bl.a. järnvägar, och elnäten som har mycket begränsade externa förbindelser, framför allt med resten av den europeiska kontinenten via Frankrike. Denna situation har inte helt kunnat rättas till under de senaste 20 åren på grund av lokal opposition mot olika projekt för att förstärka de nät som korsar Pyrenéerna. Problemet håller på att lösas – en ny likströmsledning kommer inom kort att möjliggöra ökade förbindelser med det sydvästra Medelhavsområdet. Men utöver den förbättrade sammankopplingen mellan Frankrike och Spanien (som kommer att innebära att transiteringskapaciteten går från 1 400 till 2 800 MW) kommer det troligtvis att inom de kommande åren behövas andra möjligheter till

energiöverföring mellan den iberiska halvön och resten av den europeiska kontinenten. Målet är att förfoga över en överföringskapacitet på 4 000 MW senast 2020, bl.a. genom en ny anslutning för el vid Atlantkusten, och detta mål bör stödjas. Projektet bör ingå i den förteckning över projekt av gemensamt europeiskt intresse som ska fastställas i förordningen om riktlinjerna för det transeuropeiska transportnätet.

2.6 De baltiska länderna (Litauen, Lettland och Estland) utgör också energiöar i förhållande till EU eftersom deras nät är helt beroende av den tidigare "monopolpartnern" Ryssland (i mindre utsträckning Vitryssland). Prioriteringen är här en europeisk energiintegration. Det är faktiskt motsägelsefullt att de tre baltiska länderna ingår i den politiska unionen utan att än så länge kunna dra nytta av fördelarna med integrationen och solidariteten inom EU vad gäller energi. Hur kan man acceptera att dessa länder är beroende av tredje land, ett land (numera medlem av WTO) som inte respekterar EU:s normer i fråga om tillträde till näten, som inte har skrivit under energistadgan och som inte främjar bättre sammanlänkning med länderna i Central- och Östeuropa? EESK efterlyser därför en minskning av skillnaderna mellan den ryska energimarknaden och den europeiska och ett nytt partnerskaps- och samarbetsavtal som är ambitiöst och heltäckande och som innehåller ett särskilt kapitel om samarbete på energiområdet. (Se Europaparlamentets resolution av den 12 september 2012 om årsrapporten från rådet till Europaparlamentet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, 12562/2011 – 2012/2050(INI)).

2.7 Sydöstra Europa (Balkanregionen) är en transitregion och framstegen i vissa stater med avseende på anslutningen till EU (Kroatien, men också Serbien, Montenegro och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien) kräver att förbindelserna utvecklas, framför allt med de grannländer som är medlemmar i EU (Rumänien, Bulgarien, Grekland, Slovenien, Österrike och snart även Kroatien). Inrättandet av en energigemenskap i denna region är ett tecken på ökad medvetenhet och bör uppmuntras och stärkas, inte minst genom effektivt och öppet samråd om energistrategin med organisationerna i det civila samhället i området.

2.8 Rent allmänt är EU:s samtliga medlemsstater starkt beroende av varandra. Vissa stater är visserligen inte energiöar i egentlig bemärkelse, men är ändå starkt beroende av grannstater. Detta gäller t.ex. länder i Central- och Östeuropa, i synnerhet Ungern. Kommittén anser att det med hänsyn till detta är av största vikt att föra en gemensam energipolitik. Mot den bakgrunden blir det viktigt att inom EU diskutera hur vi ska kunna öka solidariteten inom unionen. Artikel 194 i EUF-fördraget påminner för övrigt om denna aspekt.

3. Energiöarna skadar Europas ekonomiska prestanda och bromsar sociala framsteg

3.1 Energiöarna ser visserligen olika ut, men följderna för dem är nästan identiska oavsett situationen. "Ökaraktären" innebär nästan alltid följande:

— Minskad försörjningstrygghet.

— Prisfluktuationer, ofta uppåt, och variationer i de industriella och kommersiella verksamheter som är beroende av energipriset.

— Ökad energifattigdom bland befolkningen i berörda länder eller regioner.

— Negativ påverkan på deras ekonomiska konkurrenskraft.

— Ökad miljöpåverkan.

— Instabila politiska och ekonomiska förbindelser mellan EU och tredjeländer.

3.2 Efterfrågan på energi är stor och växande i energiöarna liksom i andra delar av EU. Mot den bakgrunden är följderna av en potentiellt sämre försörjningstrygghet till klart högre priser en mycket negativ faktor för energiöarnas konkurrenskraft. Vissa branscher – och därigenom deras arbetstillfällen – kan hotas, eftersom viss verksamhet inte blir tillräckligt lönsam.

3.3 På samma sätt är de höga energipriserna en tung post i hushållens budget. Energifattigdom har länge betraktats som ett rent nationellt eller till och med lokalt problem. Direkta satsningar på att hjälpa människor sker därför på dessa nivåer. Men eftersom några av de viktigaste orsakerna till energifattigdomen går utanför den nationella ramen borde EU:s energipolitik fokusera på de stora obalanser som medverkar till situationen och därmed bidra till att minska energifattigdomen.

3.4 Det stora beroendet av fossila bränslen, inte minst olja, bidrar också till att bibehålla koldioxidutsläppen på en hög nivå. Med tanke på miljönormerna (direktivet om industriutsläpp) och den allmänna omsorgen om folkhälsan bör investeringar göras för att minska dessa utsläpp. Dessa kostnader bör också inräknas i energiöarnas energikostnader.

3.5 Följderna av energiöarnas situation bör utvärderas bättre, med avseende på såväl tillväxt, konkurrenskraft och hållbar utveckling i de berörda områdena, som solidaritet, sammanhållning och "uteblivna intäkter" för resten av EU som en följd av

frånvaron av en fullständig och fungerande energimarknad för hela unionen. EESK anser att energiöarna innebär en samhällskostnad. Denna kostnad bör utvärderas, och lösningarna för att minska kostnaden bör ingå i en övergripande helhet: EU:s energipolitik bör fullföljas och tilldelas tillräckliga medel för åtgärder som är anpassade till både medlemsstaternas ömsesidiga beroende och de svårigheter de möter.

3.6 Syftet är inte bara att demonstrera fördelarna med större europeisk integrering, utan framför allt att främja industriell utveckling, och därmed sysselsättning. Den europeiska industrins konkurrenskraft är beroende av många faktorer som de offentliga myndigheterna har föga eller inget inflytande över. Utmaningen består alltså i att undvika att energipolitiken – där EU kan och bör agera – blir en faktor som begränsar tillväxt och sysselsättning. EESK uppmanar därför medlemsstaterna och kommissionen att inte ytterligare fördröja genomförandet av de åtgärder som redan tagits fram och som kan minska energikostnaderna och öka försörjningstryggheten, t.ex. bättre samordning av nationella beslut i energifrågor och en gemensam planering av infrastruktur och nät, inrättandet av inköpsgrupper för fossila bränslen och, vid behov, ett europeiskt mandat för förhandlingar med externa parter.

4. Vilka lösningar finns det? Utveckla förnybar energi och förbättra nätinfrastrukturen

4.1 Två lösningar tycks vara de bästa i nuläget: Dels ökad sammankoppling mellan energiöarna och den inre marknaden för energi (infrastruktur och marknadsorganisation) för att öka den faktiska solidariteten och anpassa den tekniska organisationen av det europeiska nätet till EU:s politiska och lagstiftningsmässiga mål, dels främja alternativa energikällor, dvs. lokal produktion av förnybar energi. Detta förutsätter att man kan demonstrera potentialen (om den finns) och föreslå åtgärder för att fullt ut kunna utnyttja den på effektivt sätt. Slutligen bör man uppmanar ökad energieffektivitet och en förvaltning av efterfrågan genom intelligenta nät, vilket kan bidra till att optimera efterfrågan på energi.

4.2 Europeiska kommissionen har redan inlett en stor reform av EU-politiken till stöd för energiinfrastruktur, särskilt i fråga om sammanlänkning (t.ex. Fonden för ett sammanlänkat Europa) som EESK har uttalat sig positivt om⁽³⁾. Det kan därför finnas skäl att gå ännu längre i den gemensamma planeringen av infrastrukturen, i linje med EESK:s rekommendationer i yttrandet om den europeiska energigemenskapen⁽⁴⁾. Vad gäller el fastställde Europeiska rådet 2002 ett mål för medlemsstaterna om en sammanlänkningskapacitet motsvarande 10 % av deras installerade produktionskapacitet. Det är ännu långt kvar till

detta mål för vissa europeiska gränser, som fortfarande är överbelastade.

4.3 Den snabba utvecklingen vad gäller förnybar energi i Nordsjön samt sol- och vindenergi i södra Europa kommer att ställa krav på ny, "smartare" infrastruktur för att denna energi ska kunna integreras på bästa sätt i de stora europeiska näten. Dessa framsteg i fråga om intelligenta energinät skulle kunna möjliggöra en minskning av förbrukningen med 9 % fram till 2020 och en minskning av koldioxidutsläppen med 9–15 %. Utvecklingen av intelligenta nät och anordningar för styrning av efterfrågan kan fungera bättre på mindre marknader, och ge bättre resultat snabbare. Tillsammans med ökade åtgärder för energieffektivitet kan de bidra avsevärt till att optimera efterfrågan på energi. De stora investeringar som krävs måste vägas mot den totala kontrollen av åtgärderna på området, en minskning av energikostnaderna i ett läge där priserna ökar och ett minskat behov av att investera i konventionell produktionskapacitet (minskade driftsmarginaler) eller produktion av förnybar energi.

4.4 Sammanlagt bedömer ENTSO-E att vi i Europa under de kommande tio åren måste bygga 52 300 km nya högspänningsledningar med totala investeringar på 104 miljarder euro, med inriktning på ett hundratal prioriterade projekt, varav 80 % för utveckling av förnybar energi. Skalan är ett annat problem: Om nätet är litet i energiöar med potential på området blir integrationen av förnybar energi ännu svårare. Produktionskapaciteten för förnybar energi i industriella anläggningar (i motsats till decentraliserad produktion) kan utgöra en ganska stor andel av produktionen eller förbrukningen vars effekter, särskilt oregerbundenheten, är svårare att hantera.

4.5 Förbättrad sammanlänkning är alltså av största vikt för att öka försörjningstryggheten och för att möjliggöra bättre balans mellan produktion och konsumtion av energi i ett utvidgat nät i en situation där den förnybara energin utvecklas kraftigt. Detta gäller också konventionell kapacitet, som behövs om produktionen från förnybara energikällor saktar in avsevärt eller upphör helt.

4.6 Utvecklingen av förnybar energi förutsätter en flexibel reservkapacitet som har anpassats till och kan fungera vid låg elproduktion. Flytande naturgas (LNG) kan utgöra ett svar på beroendet av en enda gasleverantör och de höga priser som denna tillämpar, samtidigt som LNG erbjuder en lösning som är mer flexibel och billigare än olja och som därför kan användas i anslutning till utvecklingen av förnybar energi. Utvecklingen av LNG kräver emellertid investeringar i hamninfrastruktur och lagringskapacitet.

⁽³⁾ EUT C 143, 22.5.2012, s. 125–129.

⁽⁴⁾ Se fotnot 1.

4.7 Kommittén är övertygad om att det europeiska energisystemets framtid bl.a. omfattar bättre sammanlänkning och utveckling av förnybar energi, inte minst för energiöarna, i syfte att förbättra försörjningstryggheten. Fossil energi kommer även fortsättningsvis att dominera, men den ökade produktionen av förnybar energi kommer att göra det nödvändigt att drastiskt förbättra nätet på nationell och europeisk nivå (se EESK:s yttrande om energifärdplanen för 2050 och de s.k. *no regrets*-alternativen⁽⁵⁾).

4.8 Detta behov kommer inte att konkretiseras i praktiken utan en öppen, övergripande och detaljerad utvärdering av kostnaderna. Så objektiva kunskaper som möjligt om kostnaderna – inbegripet externa kostnader – för den fossila energin samt för de extrakostnader som är kopplade till den förnybara energin bör finnas tillgängliga för att vi ska kunna fatta bästa möjliga investeringsbeslut och göra de bästa politiska valen. Studier av de indirekta kostnaderna är i många avseenden motstridiga, vilket gör behovet av kunskaper ännu viktigare.

4.9 När det handlar om förnybar energi är det viktigt att beakta såväl kostnaderna för investeringar i ny produktionskapacitet som kostnaderna för att förbättra nätet som eventuella subventionskostnader. För det sistnämnda kan det finnas behov av att stödja de regioner som är mest beroende vad avser energi och de regioner där den förnybara energin hittills har varit svagt utvecklad. Mot den bakgrunden är det viktigt att förbättringen av nätet håller jämna steg med ökningstakten i produktionen av grön energi. Det är också viktigt att fastställa vilken reservkapacitet som krävs per produktionsenhet för förnybar energi. Reservkapaciteten kan täckas genom import, men detta kräver sammanlänknings- och ett effektivt regionalt och europeiskt samarbete. Formerna för stödet till förnybar energi bör ta hänsyn till denna aspekt så att man kan optimera utvecklingstakten och se till att stödkostnaderna ligger på en nivå som kan accepteras av skattebetalarna.

4.10 När alla dessa kostnader har utvärderats noggrant bör de jämföras med energikostnaderna för importerad fossil energi inbegripet alla kostnader, inklusive politiska och miljömässiga kostnader. Denna bedömning är helt nödvändig om man ska kunna utvärdera huruvida återverkningarna är positiva eller negativa för regionens konkurrenskraft. Det är mot denna bakgrund man kan få en stark utveckling av produktionen i vissa energiöar av förnybar energi som kan exporteras till EU-medlemsstater eller tredjeländer.

4.11 EESK anser att de medlemsstater och regioner som är energiöar självklart bör få delta i arbetet med att stärka infrastrukturen eftersom deras ökade beroende bör beaktas när man fastställer prioriterade områden. Planen för sammanlänknings- och den baltiska energimarknaden skulle t.ex. kunna utgöra de

första riktmärkena för en bättre samordning av energipolitiken och energimixen i regionen. Detta skulle kunna öppna energinäten, inte minst Litauens, Lettlands och Estlands.

4.12 Framsteg har noterats på senare tid i samarbetet mellan Litauen och Lettland. Det finns ett flaggskeppsinitiativ på området: Litauen ska bygga en terminal för flytande naturgas (LNG) i Klaipėda som ska betjäna lagringsreservoaren i Inčukalns i Lettland. Litauen anser för övrigt att denna reservoar skulle kunna fungera som "regional gasreserv". I det sammanhanget vill EESK erinra om sitt förslag om gemensamt utnyttjande av resurserna i fråga om fossila bränslen, bl.a. inköpsgrupper för gas⁽⁶⁾. Litauen, Lettland och Estland utvecklar och genomför projekt för sammanlänkning av elnäten (LitPol Link, NordBalt och Estlink 2) med övriga EU-länder, särskilt Polen. Samtidigt arbetar de tre baltiska staterna i riktning mot fullständig integrering i det europeiska energisystemet med en kombination av elkraftsystem och det kontinentaleuropeiska elnätet med synkron drift (genomförbarhetsstudie pågår). De tre baltiska länderna utvecklar också gemensamt kärnkraftverket i Visaginas, som skulle kunna bidra till att trygga energiförsörjningen i dessa länder och utgöra en viktig beståndsdel i integrationen i det europeiska elsystemet.

4.12.1 Cyperns nya energisituation (upptäckt av stora gasfyndigheter i dess territorialvatten) skulle kunna göra landet till en viktig regional aktör. En avsevärd ökning av dess möjligheter att producera förnybar energi och stort deltagande i ovan nämnda projekt skulle kunna göra landet till ett "energinav", inriktat på bättre regional integrering, och en aktör i grannskapspolitiken i energifrågor. Det val som aktörerna nyligen gjorde att i framtiden utnyttja de cypriotiska gasfälten ska möjliggöra en bättre integration i EU och en aktiv grannskapspolitik.

4.13 Dessutom skulle beroendet av en enda leverantör kunna minskas genom införandet av ett tredje energipaket. Frågan om en regional organisation av marknaden är också viktig: Litauen och Estland deltar i Nord Pool Spot, de baltiska och nordiska ländernas elbörs, och Lettland planerar att gå med nästa år. Utöver detta exempel uppmuntrar EESK de baltiska staterna att eftersträva gemensamma svar på sina behov och att utveckla den regionala energidialogen.

4.14 Sammanlänkningarna bör öka med EU:s grannländer som skulle kunna både producera och exportera energi till EU och säkerställa transit till EU från andra produktionsorter. Detta gäller särskilt energiprojekt runt Medelhavet (solenergiplanen för Medelhavsområdet, Medgrid, energidimensionen av unionen för Medelhavsområdet, Desertec, osv.), där man bör se till att berörda länder (Cypern, Malta) eller regioner (Kreta, Sardinien, Korsika, Sicilien, Balearerna osv.) involveras i projekten.

⁽⁵⁾ EUT C 229, 31.7.2012, s. 126–132.

⁽⁶⁾ Se fotnot 1.

4.15 Energigemenskapen [i sydöstra Europa] bör omfatta samråd och integration med omvärlden samt en ny dimension: det civila samhällets verksamhet. Inom detta område bör EESK:s gemensamma rådgivande kommittéer (med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro och Kroatien) samt ekonomiska och sociala råd och liknande institutioner i dessa länder spela en roll.

4.16 För övrigt skulle demonstration och utveckling av förnybar energi kunna framhävas mer, bl.a. i samband med energifärdplanen för 2050 och det nyligen offentliggjorda meddelandet om integreringen av förnybar energi i den europeiska energimarknaden (COM(2012) 271 final).

4.17 Det krävs samordnade lösningar och förslag inom EU och i dess periferi som omfattar bl.a. följande:

- Medlemsstaterna.
- Europeiska kommissionen, självklar samordnare av debatter och förslag till lösningar.
- Energioperatörerna, särskilt i fråga om nät (el, gas). Utan dessa kan ingenting genomföras (tekniska kunskaper, finansieringsmöjligheter).
- Kommuner och regioner, som vid sidan av den nationella nivån är de nivåer som har beslutsbefogenheter och som i allt högre grad förvaltar transportnäten, framför allt distributionsnäten. Regionkommittén kan vara en lämplig förmedlare.

— Det organiserade civila samhället och dess organisationer, som EESK återspeglar: konsumentorganisationer, arbetsmarknadsparterna, miljöorganisationer och organisationer för kampen mot otrygga arbetsvillkor, organisationer som företräder minoriteter osv.

4.18 Endast mellanstatliga lösningar som omfattar flera operatörer kan lyckas. Energipolitiken, oavsett om det gäller försörjningstrygghet, utbyggnad av nätverk eller forskning och utveckling, kan inte vara en fråga för några EU-stater som för en självständig energipolitik, eftersom återverkningarna av denna politik blir stora för de andra länderna. Ökad samordning av energimixen krävs, t.ex. mellan stater och regioner som utgör energiöar och vars energipolitik är kraftigt begränsad. Dessa stater och regioner skulle t.o.m. kunna visa vägen till ökat samarbete på EU-nivå, bortom tankarna om suveränitet på energiområdet.

4.19 Dessa lösningar – infrastruktur, produktion av förnybar energi, ökat samarbete mellan stater och regioner i energifrågor – bör åtföljas av ökat deltagande för det civila samhället när det gäller energimixen, marknadsorganisationer, prissättningen, konkurrenskraften, miljöhänsyn och acceptansen i samhället. EESK hänvisar här till förslaget om att inrätta ett forum för det civila samhället om energifrågor, som lades fram inom ramen för arbetet med den europeiska energigemenskapen (7).

Bryssel den 13 december 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

(7) Se fotnot 1.

BILAGA

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag, som fått mer än en fjärdedel av de avgivna rösterna, avslogs under plenarsessionen:

Punkt 2.5

Ändra enligt följande:

~~"Det finns en annan typ av 'energiöar' som är förenad med svårigheter att bygga ut sammankopplingarna vars ökaraktär i huvudsak har sitt ursprung i 1900-talets historia. Den iberiska halvön är fortfarande i princip en energiö eftersom man under de senaste 20 åren inte har lyckats slutföra sammankopplingarna. Franco respektive Salazar prioriterade självständighet i fråga om nätverkspolitiken, t.ex. vad gäller transportnäten, bl.a. järnvägar, och elnäten, som har mycket begränsade externa förbindelser, framför allt med resten av den europeiska kontinenten via Frankrike. Denna situation har inte helt kunnat rättas till under de senaste 20 åren på grund av lokal opposition mot olika projekt för att förstärka de nät som korsar Pyrenéerna. Problemet håller på att lösas – en ny likströmsledning kommer inom kort att möjliggöra ökade förbindelser med det sydvästra Medelhavsområdet. Men utöver den förbättrade sammankopplingen mellan Frankrike och Spanien (som kommer att innebära att transiteringskapaciteten går från 1 400 till 2 800 MW) kommer det troligtvis att inom de kommande åren behövas andra möjligheter till energiöverföring mellan den iberiska halvön och resten av den europeiska kontinenten. Målet är att förfoga över en överföringskapacitet på 4 000 MW senast 2020, bl.a. genom en ny anslutning för el vid Atlantkusten, och detta mål bör stödjas. Projektet bör ingå i den förteckning över projekt av gemensamt europeiskt intresse som ska fastställas i förordningen om riktlinjerna för det transeuropeiska transportnätet."~~

Resultat av omröstningen:

Röster för: 60

Röster emot: 81

Nedlagda röster: 18
